

Wat is COVID-19 of het Coronavirus?

COVID-19 (Corona) is een nieuw virus dat longen en luchtwegen kan aantasten. De eerste besmettingen waren in China in december 2019. Sindsdien heeft het virus zich over de hele wereld verspreid. Er is nog geen bewijs over het effect van het virus op mensen met MS.

Het onderstaande advies is ontwikkeld door MS-neurologen en MS-organisaties verbonden aan de MS Internationale Federatie (MSIF). Deze adviezen zullen uiteraard worden aangepast en uitgebreid als de ontwikkelingen rondom COVID-19 daarom vragen.

Advies voor mensen met MS

In algemene zin zijn mensen met een verminderde weerstand, met hart- en vaatziekten en/of longaandoeningen en ouderen, kwetsbaar. Zij hebben meer kans op complicaties wanneer zij besmet raken met het COVID-19. Ook veel mensen met MS vallen in deze categorie, zeker wanneer er meer gezondheidsproblemen spelen, zij minder mobiel zijn en MS-medicatie gebruiken die de afweer onderdrukt.

Het advies aan mensen met MS is om nadrukkelijk de adviezen, die worden gegeven rondom het voorkomen van een infectie, op te volgen. Ouderen met MS worden geadviseerd om extra op te letten en proberen blootstelling aan het virus zoveel mogelijk te voorkomen, zeker als zij ook een long- en/of hart aandoening hebben. De adviezen van de [World Health Organisation \(WHO\)](#) zijn:

- Was uw handen regelmatig met zeep en water of een desinfecterende handgel.
- Voorkom het aanraken van ogen, neus en mond zoveel mogelijk.
- Houd tenminste 1 meter afstand van anderen.
- Hoest en nies in de binnenkant van uw elleboog of gebruik papieren zakdoekjes.
- Houd rekening met de adviezen mbt voedselveiligheid, gebruik verschillende snijplanken voor rauw vlees en gekookt eten en was uw handen na het aanraken van rauw vlees.

Daarnaast adviseren we mensen met MS:

- Vermijd groepen en bijeenkomsten.
- Waar mogelijk vermijd het gebruik van het openbaar vervoer.
- Probeer afspraken met uw arts indien mogelijk telefonisch te laten plaatsvinden.

Mantelzorgers en familieleden van mensen MS worden ook geadviseerd deze maatregelen in acht te nemen om de kans op besmetting met COVID-19 te verminderen.

Advies voor mensen met MS met ziekte- onderdrukkende MS-medicatie

Veel van de MS-medicijnen (disease modifying therapies (DMTs)) onderdrukken het afweersysteem. Sommige medicijnen kunnen de kans op complicaties bij een COVID-19 infectie vergroten, maar de risico's moeten worden afgewogen tegen de risico's van het stoppen met behandeling. Wij adviseren het volgende:

- Mensen die op dit moment DMTs gebruiken: Advies om door te gaan met de behandeling.
- Mensen die symptomen van COVID-19 vertonen of positief testen op het virus: Advies om overleg te plegen met hun eigen behandelaar of andere MS-neuroloog die goed op de hoogte is van hun specifieke ziektebeeld.
- Mensen die willen starten met een nieuwe DMT: Advies om vooraf met uw neuroloog te overleggen wat op dit moment de beste keuze is gelet op uw individuele ziekteverloop en het lokale risico om besmet te raken met COVID-19.
- Mensen die op het punt staan een DMT te starten, maar dit nog niet gedaan hebben: Advies om te overwegen een behandeling te kiezen die geen invloed heeft op het aantal witte bloedcellen. Dit zijn bijvoorbeeld: interferonen, glatirameer-acetaat, of natalizumab. Medicatie die de witte bloedcellen voor een langere tijd verminderen zijn: alemtuzumab, cladribine, ocrelizumab en rituximab.
- Mensen die willen starten met fingolimod, dimethyl fumarate, teriflunomide of siponimod: Deze DMTs kunnen mogelijk het vermogen van het immuunsysteem om te reageren op een infectie verminderen. Advies om vooraf de risico's en voordelen van de medicijnen af te wegen.
- Mensen met MS die op dit moment één van de volgende middelen gebruiken; alemtuzumab, cladribine, ocrelizumab, rituximab, fingolimod, dimethyl fumarate, teriflunomide of siponimod en in een gebied wonen waar COVID-19 voorkomt: Advies om het contact met andere personen te beperken tot het minimum om het risico op infectie te verminderen.

De aanbevelingen m.b.t. uitstel van een tweede of volgende dosis van alemtuzumab, cladribine, ocrelizumab en rituximab verschillen per land. Mensen met MS die deze medicatie gebruiken en op korte termijn een volgende dosis krijgen kunnen advies vragen bij hun behandelaar over het wel of niet uitstellen van de behandeling.

TIP: Lees voor adviezen uit België het advies uitgeschreven door de [Medische Adviesraad \(MAR\) van 11 maart 2020](#).

Advies stamceltherapie (aHSCT)

Een intensieve chemotherapie is een onderdeel van de stamceltherapie (aHSCT) behandeling voor MS. Deze behandeling verzwakt het afweersysteem ernstig. Mensen die recent aHSCT hebben ondergaan dienen tijdens de COVID-19 uitbraak de periode van isolatie te verlengen. Mensen die de behandeling op korte termijn willen ondergaan dienen te overwegen om de behandeling uit te stellen in overleg met hun behandelaar.

Advies voor kinderen en zwangere vrouwen met MS

Op dit moment is er geen specifiek advies voor kinderen met MS. Kinderen met MS dienen de bovenstaande adviezen voor mensen met MS op te volgen.

Op dit moment is er geen specifiek advies voor zwangeren met MS. Er is een algemeen advies voor COVID-19 en zwangerschap op de website van het [US Centre for Disease Control and Prevention](#).

Met dank aan Stichting MS Research voor de prima vertaling.

- rôle et de prévention des maladies.